

ISSN: 2663-4619
e-ISSN: 2708-986X

ELMİ ARAŞDIRMALAR
XXXI BEYNƏLXALQ ELMİ KONFRANS
ELMİ İŞ
Beynəlxalq Elmi Jurnalının
XÜSUSİ BURAXILIŞI

SCIENTIFIC RESEARCHES
XXXI INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL ISSUE OF THE
SCIENTIFIC WORK
International Scientific Journal

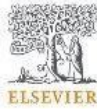
Bakı, Azərbaycan
9 İyul 2026

ELMİ ARAŞDIRMALAR
XXXI BEYNƏLXALQ ELMİ KONFRANS
ELMİ İŞ
Beynəlxalq Elmi Jurnalının
XÜSUSİ BURAXILIŞI

SCIENTIFIC RESEARCHES
XXXI INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL ISSUE OF THE
SCIENTIFIC WORK
International Scientific Journal

09 İyul 2026

International Indexing

Scopus®

© Jurnalda çap olunan materialardan istifadə edərkən istinad mütləqdir.

© It is necessary to use reference while using the journal materials.

© beyn.konfrans@acm.az

© acm.az

TƏŞKİLAT KOMİTƏSİ

Sədr

Prof. Dr. Hümeyir ƏHMƏDOV, Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutu
/ Azərbaycan

Sədr müavinləri

Prof. Dr. Bilal GÖKKİR, İstanbul Universiteti / Türkiyə
Dr. Əli ZALOV, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti / Azərbaycan

Məsul katib

Assoc. Prof. Dr. Sədaqət ƏHMƏDOVA, Naxçıvan Dövlət Universiteti /
Azərbaycan

ÜZVLƏR

Prof. Dr. Eldar QASIMOV, Azərbaycan Tibb Universiteti / Azərbaycan
Prof. Dr. Georgi DUKA, Moldova Elmlər Akademiyası / Moldova
Prof. Dr. Aktolkın KULSARIYEV, Abay adına Qazax Milli Pedaqoji
Universiteti / Qazaxıstan
Prof. Dr. Yalçın ƏFƏNDİYEV, Texas A&M Universiteti / ABŞ
Prof. Dr. İrina KREYDİÇ, Ukrayna Milli Texniki Universiteti “İqor
Sikorski adına Kiyev Politexnik İnstitutu” / Ukrayna
Prof. Dr. Coanna MARŞALEK-KAVA, Nikolay Kopernik Universiteti /
Polşa
Prof. Dr. Elşən HƏŞİMOV, Azərbaycan Texniki Universiteti / Azərbaycan
Prof. Dr. İya ZUMBULADZE, Kutaisi Dövlət Universiteti / Gürcüstan
Prof. Dr. Qərib MÜRŞÜDOV, Molekulyar Biologiya Tədqiqat İnstitutu /
Böyük Britaniya
Prof. Dr. Məsud AŞİNA, Kopenhagen Universiteti / Danimarka
Prof. Dr. Anar KAZIMOV, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti /
Azərbaycan
Prof. Dr. Rajesh KUMAR, Hindistan Tekstil Nazirliyinin Mərkəzi İpək
Şurası / Hindistan
Prof. Dr. David MENABDE, Kutaisi Dövlət Universiteti / Gürcüstan

Assoc. Prof. Dr. Elçin CAVADOV, Gəncə Dövlət Universiteti / Azərbaycan

Assoc. Prof. Dr. Bisserka VELEVA, Müqəddəs Kliment Oxridskiy adına Sofiya Universiteti / Bolqarıstan

Assoc. Prof. Dr. Azad NOVRUZOV, Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu / Azərbaycan

Assoc. Prof. Dr. Aydan XƏNDAN, Bakı Dövlət Universiteti / Azərbaycan

THE ORGANIZING COMMITTEE

Chairman

Prof. Dr. Humeyir AHMADOV, Azerbaijan Institute of Education / Azerbaijan

Vice-Chairmen

Prof. Dr. Bilal GOKKIR, Istanbul University / Turkey

Prof. Dr. Ali ZALOV, Azerbaijan State Pedagogical University / Azerbaijan

Executive Secretary

Assoc. Prof. Dr. Sadaqat AHMADOVA, Nakhchivan State University /
Azerbaijan

MEMBERS

Prof. Dr. Eldar GASIMOV, Azerbaijan Medical University / Azerbaijan

Prof. Dr. Georgi DUKA, Academy of Sciences of Moldova / Moldova

Prof. Dr. Aktolkyn KULSARIYEVA, Abai Kazakh National Pedagogical
University / Kazakhstan

Prof. Dr. Yalchin AFANDIYEV, Texas A&M University / USA

Prof. Dr. Irina KREYDICH, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute / Ukraine

Prof. Dr. Joanna MARSHALEK-KAVA, Nicolaus Copernicus University /
Poland

Prof. Dr. Elshan HASHIMOV, Azerbaijan Technical University / Azerbaijan

Prof. Dr. Ia ZUMBULADZE, Kutaisi State University / Georgia

Prof. Dr. Garib MURSHUDOV, Institute of Molecular Biology / United Kingdom

Prof. Dr. Masud AFANDIYEV, Helmholtz Research Center / Germany

Prof. Dr. Anar KAZIMOV, Azerbaijan State University of Economics /
Azerbaijan

Prof. Dr. Rajesh KUMAR, Central Silk Board, Ministry of Textiles, Government
of India / India

Prof. Dr. David MENABDE, Kutaisi State University / Georgia

Assoc. Prof. Dr. Elchin BAYRAMOV, Baku State University / Azerbaijan

Assoc. Prof. Dr. Bisserka VELEVA, Sofia University "St. Kliment Ohridski" /
Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Azad NOVRUZOV, Nakhchivan Teachers Institute / Azerbaijan

Assoc. Prof. Dr. Aydan KHANDAN, Baku State University / Azerbaijan

HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

General Theoretical Issues of Terminology. Problems of Military Terminology

Hajar Huseynova

Keywords: *terminology, military terminology, term formation, systematicity, borrowed terms, standardization*

Açar sözlər: *terminologiya, hərbi terminologiya, termin yaradıcılığı, sistemlilik, alınma terminlər, standartlaşdırma*

Language, as the most important means of communication in society, also plays a fundamental role in the transmission and systematization of scientific knowledge. With the development of society, various fields of science evolve, and alongside them, scientific terms are formed. Terms constitute one of the most essential components of the lexical corpus of a language. In linguistics, terms are interpreted and studied from different perspectives. A term is understood as a lexical unit that belongs to a specific, limited field and expresses a concept precisely and unambiguously.

Unlike other lexical units, terms lack expressiveness and artistic features; they perform a nominative function. Their primary function is to convey a concept in the most accurate and systematic way (Qasimov, 2015). Taking all these aspects into account, the characteristic features of terms can be identified as follows: monosemy, precision, systematicity, normativity, stability, relative absence of synonymy, predominance of borrowed elements, and belonging to the scientific style. However, in some cases, these features may be partially violated. In more developed fields, polysemy, synonymy, and variability of terms are often observed, which leads to the emergence of terminological problems.

Terminology is not only a field of linguistics but also a cognitive and scientific category, as each term is an element of a specific conceptual system within a particular domain. In this respect, terminology is closely related to logic and philosophy. Therefore, it can be considered simultaneously a linguistic, logical, and philosophical category (Veysølli, 2013). How, then, are terms formed in a language? The creation and formation of terms are not random processes; they are based on specific scientific principles that ensure their effectiveness and longevity. These principles include:

1. Reliance on internal linguistic resources. One of the main principles of term formation is the use of a language's internal lexical and derivational capacities. This preserves the national character of terms and ensures their comprehensibility. In Azerbaijani, morphological, syntactic, and other derivational means are widely used in term formation.

2. Integration into the international system. According to the requirements of international scientific communication, terms must be compatible with global systems. This is particularly

relevant in technical and military domains. However, such integration must be scientifically justified rather than arbitrary.

3. Semantic precision. A term must fully and accurately reflect the content of the concept it denotes. Calque translations are often ineffective in terminology and may lead to incorrect meanings.

4. Economy and conciseness. Due to the nature of scientific style, terms should be brief, compact, and laconic. Complex multi-word structures may hinder communication.

5. Systematicity. Each newly created term must correspond to the existing terminological system and be logically connected to it. Otherwise, inconsistencies may arise within the system.

The systematic nature of terms is one of their defining features. These lexical units function not in isolation but within a structured system of concepts, maintaining semantic and structural relationships with one another. For example, in fields such as medicine and military science, terms form hierarchical structures consisting of general concepts (hyperonyms) and more specific ones (hyponyms). This reflects the systemic character of terminology. If this system is disrupted, problems such as excessive synonymy and lack of precision in scientific communication may arise. As noted by Veysælli (2013), “the terminological system is not only a linguistic factor but also a structure of cognition.” Thus, terms serve as essential tools for understanding the world scientifically.

Terms represent a specific and complex layer of the language corpus. Although their main features include monosemy, precision, and systematicity, these may sometimes be violated due to various factors in usage. Therefore, term formation is a

highly responsible process that must be carried out systematically. This theoretical framework provides a methodological basis for studying the specific features of terminology in various fields, including military terminology.

Military terminology encompasses various domains, including military activity, strategy, tactics, technology, management, military education, and others. Each of these forms a subsystem (or microsystem). These can be classified as military-strategic, military-technical, military-political terms, and professional (oral) military vocabulary. Thus, military terminology can be regarded as a multifaceted and dynamic system.

Among Turkic peoples, including Azerbaijan, military art has an ancient history, and military vocabulary is equally longstanding. Military terms have been widely recorded and preserved in written monuments, medieval sources, and classical texts such as Mahmud al-Kashgari's *Divan* and the *Book of Dede Korkut*. Ancient military terms are predominantly of national origin, whereas later ones include both native and borrowed elements. Historically, Azerbaijani military terminology has been enriched through several sources: Arabic and Persian influences; Russian terms during the Soviet period; English terminology through NATO and Western influence; and Turkic-origin terms through relations with other Turkic countries. In recent years, developments in Azerbaijan's military structures have necessitated the modernization and renewal of military terminology. Legislative documents and military normative acts reflect efforts toward updating terminology, which is important for its standardization. However, several problems persist in the formation and development of military terminology:

- 1. Dominance of foreign terms.** A large proportion of military terms are borrowed from Russian and English (e.g., division, drone), which weakens native terminology.
- 2. Parallel usage of terms.** Russian- and English-based variants are often used simultaneously (e.g., UAV/drone; commander variants).
- 3. Translation and semantic mismatch.** In some cases, translations fail to preserve semantic accuracy, especially in terms related to new technologies.
- 4. Lack of systematization and codification.** The absence of standardized terminology leads to inconsistency in usage.
- 5. Obsolescence of historical terms.** Terms related to ancient Turkic military practices have become passive due to the disappearance of the concepts they denote.

Nevertheless, solutions to these problems exist. Measures to improve military terminology may include prioritizing national term formation, compiling unified terminological dictionaries, strengthening the activities of terminology commissions, adapting international terms to the national language, and implementing terminological standards in military education.

Terminology in the Azerbaijani language, particularly military terminology, is characterized by both historical richness and contemporary challenges. Globalization and technological development have a significant impact on terminological systems. The observed problems—such as the prevalence of borrowed terms, lack of standardization, and semantic inconsistencies—highlight the need for a systematic and scientific approach. A well-structured terminological policy will

strengthen the scientific and strategic position of the Azerbaijani language.

References

1. Kasimov, F. (2015). *Fundamentals of Terminology*. Elm and Education.
2. Veyselli, F. (2013). *Theory of Linguistics*. Mutarjim.

Azərbaycan milli musiqisinin inkışaf mexanizmləri

Amil Əsgərov

Açar sözlər: *Azərbaycan, Ü. Hacıbəyov, milli musiqi, muğamlar, milli mədəni*

Keywords: *Azerbaijan, U. Hajibeyov, national music, mughams, national culture*

Əsrlərin sınağından keçib günümüzdə qədər qorunan milli orijinallıq günümüzün aktual problemi olub, xalqın mövcudluğunun realist sənətdəki inkışafının obyektiv nümunəsidir. O istər-istəməz bədii obrazın obyektiv vəhdət və reallığını həssas əks etdirmə forması kimi bir duyğudan irəli gəlir. Ümumilikdə sənətdə, xüsusən də musiqidə milli anlayış, ona münasibət, onun təzahür formaları davamlı olaraq tarixi dəyişikliyə məruz qalıb və qalmaqda davam edəcək. Bunu isə qloballaşan dünyanın ümumiləşən problemi kimi qiymətləndirmək lazımdır. Xalqımızın türklük təfəkkürü onun mövcudluğu və təşəkkülünün ən mühüm xüsusiyyətlərindən biridir. Millətin birləşmiş bir obrazı meydana gəldikdə, bütöv bir xalqdan danışmaq olar. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, yuxarıda sadalanan bəzi əlamətlər varsa, xalqın formalaşması özünü göstərməklə sənətə, ədəbiyyata, rəssamlığa, teatr və musiqiyə dominant təsir göstərir.

Bütün bunları nəzərə alaraq xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, sənətdə milli musiqi mövzusunun təhlil edərkən bu meyarları göz ardı etmək olmaz. Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmlərini təhlil edərkən biz, təbii ki, xalq folklorunun fundamental sahələri olan muğam və aşiq sənətinə toxunmaya bilmərik. Hər xalqın şifahi ənənəyə əsaslanan, ustaddan şagirdə ötürülməklə nəsildən-nəsilə keçən folklor sənəti vardır. Biz artıq əvvəldə muğam sənəti haqqında Ü. Hacıbəyovun “Xalq musiqisinin əsasları” adlı monoqrafiyası haqqında geniş məlumat verdik. Bu məqamda isə aşiq sənətinin xalq musiqi xəzinəsi kimi nə qədər böyük əhəmiyyətə malik olması haqqında məlumat verməyi özümüzə borc bilirik. Elektron musiqi alətlərinin texnoloji üstünlüyü şəraitində fərdi qaydada səhnəyə çıxıb dinləyici kütləsini ələ almağı bacaran, saatlarla ətrafına öz elektoratını toplaya bilən aşiq sənəti doğrudan da xalqın bu sənətinə olan marağını təmin etməyə borcludur. Ü. Hacıbəyov muğamları sistemləşdirərək bəstəkarların və musiqişünasların istifadəsinə verdi. Amma aşiq sənətini toplayıb musiqi ictimaiyyətinə çatdırmağa isə ömür vəfa etmədi. Aşiq sənəti də muğam sənəti kimi dərin köklərə malikdir və onun tədqiq olunub peşəkar musiqiçilərə təqdim olunmasına ehtiyac var.

Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmləri haqqında danışarkən bəzi problemlərə toxunaraq mədəniyyətimizin qarşısında duran bütün məsələlərə təbii ki, aydınlıq gətirə bilmərik. Ardıcılıqla göstərilən hər bir məsələnin ayrı-ayrılıqda geniş təhlilə ehtiyacı vardır. Bir daha vurğulamağa ehtiyac vardır ki, söhbət təbii və məntiqi tarixi inkişafın sadalanması və tədqiqindən deyil, həm də bu sahələrin çevik həssaslıqla Azərbaycan mədəniyyətinə qazandırılmasından gedir. Bütün bunları nəzərə alaraq sonda qeyd edək ki, bu sahədə işləyən çoxlu ziyalıların olmasına baxmayaraq Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmlərini təhlil edən və hərtərəfli

inkışafını təmin edən bəstəkar, musiqişünas və tədqiqatçılara hələ də ehtiyac vardır.

Milli mədəni sərvətlərin öyrənilməsi. Azərbaycan mədəniyyəti musiqi tarixinin ən maraqlı dövrlərindən birini yaşayır. Əminliklə demək olar ki, incəsənətdə bu milli intibahı, milli musiqinin özəlliyi probleminin tədqiqi yaradıcılığı üçün belə, bu qədər mühüm aktuallığa, sırf praktiki əhəmiyyətə malik olmamışdı. Azərbaycan mədəniyyətinin tərkib hissəsi olan musiqimizin inkışaf mexanizmi özünəməxsus xüsusiyyətlərə malikdir. Müstəqillik dövründə yeni vüsət alan milli musiqi sənəti dünya səhnələrinə geniş yol tapmağa başlamışdır.

Milli mədəni sərvətlərin öyrənilməsi, onların əhəmiyyətinin dərk edilməsi, milli adət-ənənələrə diqqətli münasibət mədəniyyət sahəsində dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevrilir. Təsadüfi deyil ki, mətbuatda getdikcə ümumi nəzəri formada bəstəkarlarımızın musiqi əsərlərinin təhlili ilə bağlı milliliyin musiqidə istifadəsi, inkışafı barədə suallar, qaldırılan yazılar getdikcə artır. Məqalədə ələ almaq istədiyimiz mövzu da məhz bununla bağlıdır. Məqsədimiz müasir mərhələdə çoxcəhətli yaradıcılıq təcrübəsi üçün ən vacib olan bəzi problemləri nəzərdən keçirmək, onun aspektlərini müəyyənləşdirməkdir. Milli musiqinin orijinallığının necə qorunduğunu öyrənilməsi araşdırmazdan əvvəl mütləq bir neçə ilkin təhlillər aparılmalıdır.

Əsrlərin sınağından keçib günümüze qədər qorunan milli orijinallıq günümüzün aktual problemi olub, xalqın mövcudluğunun realist sənətdəki inkışafının obyektiv nümunəsidir. O istər-istəməz bədii obrazın obyektiv vəhdət və reallığını həssas əks etdirmə forması kimi bir duyğudan irəli gəlir. Ümumilikdə sənətdə, xüsusən də musiqidə milli anlayış, ona münasibət, onun təzahür formaları davamlı olaraq tarixi dəyişikliyə məruz qalıb və qalmaqda da davam edəcək. Bunu isə

qloballaşan dünyanın ümumiləşən problemi kimi qiymətləndirmək lazımdır. Xalqımızın türklük təfəkkürü onun mövcudluğu və təşəkkülünün ən mühüm xüsusiyyətlərindən biridir.

Millətin birləşmiş bir obrazı meydana gəldikdə, bütöv bir xalqdan danışmaq olar. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, yuxarıda sadalanan bəzi əlamətlər varsa, xalqın formalaşması özünü göstərməklə sənətə, ədəbiyyata, rəssamlığa, teatr və musiqiyə dominant təsir göstərir. Bütün bunları nəzərə alaraq xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, sənətdə milli musiqi mövzusunun təhlil edərkən bu meyarları göz ardı etmək olmaz.

Lakin eyni zamanda biz digər tərəfdən ifrata varmamalı, həm də unutmamalıyıq ki, müxtəlif xalqların mədəniyyətlərinin tarixi formalaşmasında və inkişafında onların tək-cə fərdi fərqliliklərinin deyil, həm də ən azı bir neçə amillə müəyyən edilən inkişaf mexanizmi xüsusiyyətləri də aşkara çıxarılmışdır. Birincisi, müxtəlif xalqların tarixi və sosial-iqtisadi mövcudluq şəraitinin oxşarlığı, ikincisi isə onların daimi qarşılıqlı əlaqəsidir. Çünki insan mədəniyyətini bütövlükdə fərdi, təcrid olunmuş, öz-özündə inkişaf edən ayrıca mexanizmi hesab etmək sadəcə mümkün deyil.

Göründüyü kimi milli musiqinin unikallığının necə təzahür etməsi, hansı istiqamətdə inkişaf etməsini ayırd etmək o qədər də asan deyil. Milli melodik intonasiya quruluşu musiqinin metro-ritmi, temبری və s. kimi spesifik xüsusiyyətləri əsərin milli kimliyini müəyyən edən əsas elementlərin təhlili ilə başlayır. Qeyd etmək lazımdır ki, biz Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmlərinin araşdırılması məsələsindən nisbətən uzaqlaşsaq da, məqsədimiz ümumi planda elə məhz araşdırdığımız bu mövzunun dərin təhlilidir.

Beləliklə, mədəniyyətin inkişaf mexanizminin musiqi sənətində də təməl prinsiplərlə eyni olduğunu təsdiq etmək mümkündür. Musiqidə milli kimliyin təzahürü. Hər bir xalqın özünəməxsus musiqi əsərlərinin müxtəlif növləri, başqa sözlə desək, musiqi janrları olduğu kimi, Azərbaycan xalq musiqisinin də öz spesifik xüsusiyyətlərinə görə müxtəlif mahnılardan, təsniflərdən, rəqslərdən, rənglərdən, şikəstə və muğamlardan ibarətdir.

Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmləri haqqında danışarkən bəzi problemlərə toxunaraq mədəniyyətimizin qarşısında duran bütün məsələlərə təbii ki, aydınlıq gətirə bilmərik. Ardıcılıqla göstərilən hər bir məsələnin ayrı-ayrılıqda geniş təhlilə ehtiyacı vardır. Bir daha vurğulamağa ehtiyac vardır ki, söhbət təbii və məntiqi tarixi inkişafın sadalanması və tədqiqindən deyil, həm də bu sahələrin çevik həssaslıqla Azərbaycan mədəniyyətinə qazandırılmasından gedir. Bütün bunları nəzərə alaraq sonda qeyd edək ki, bu sahədə işləyən çoxlu ziyalıların olmasına baxmayaraq Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmlərini təhlil edən və hərtərəfli inkişafını təmin edən bəstəkar, musiqişünas və tədqiqatçılara hələ də ehtiyac vardır.

Azərbaycan teatr sənətində rejissor məktəbinin xüsusiyyətləri

Tofiq Seyidov¹ , Elza Məmmədova^{1*}

Açar sözlər: *Azərbaycan teatrı, rejissor məktəbi, səhnə sənəti, dramaturgiya, aktyor sənəti, teatr estetikası*

Keywords: *Azerbaijani theater, directing school, stage art, dramaturgy, acting, theater aesthetics*

Teatr sənəti xalqın mənəvi-estetik düşüncəsini, milli dünyagörüşünü və ictimai həyatını əks etdirən ən mühüm mədəniyyət sahələrindən biridir. Azərbaycan teatrı da zəngin tarixi ənənələrə malik olub, milli mədəniyyətin inkişafında mühüm rol oynamışdır (Kərimov, 1988). XIX əsrin sonlarından başlayaraq peşəkar teatrın formalaşması ilə birlikdə səhnə sənətində yeni yaradıcı istiqamətlər yaranmış, dramaturgiya və aktyor sənəti ilə yanaşı rejissor sənəti də inkişaf etməyə başlamışdır.

Rejissor teatr tamaşasının əsas ideya-bədii rəhbəri hesab olunur. Tamaşanın dramaturji quruluşu, aktyor oyununun təşkili, səhnə tərtibatı, musiqi və işıq həlli rejissorun yaradıcı baxışları əsasında formalaşır (İsgəndərov, 1982). Bu baxımdan Azərbaycan teatr sənətində rejissor məktəbinin yaranması milli teatrın inkişaf tarixində mühüm mərhələ təşkil edir.

¹Naxçıvan Dövlət Universiteti, Naxçıvan, Azərbaycan
^{*}Məsul müəllif. E-poçt: elizamammadova70@gmail.com

Azərbaycan rejissor məktəbi Şərqi teatr ənənələri ilə Avropa teatr estetikasının sintezi əsasında formalaşmışdır. Milli teatrın ilk dövrlərində səhnə quruluşları daha çox dramaturqlar və aktyorlar tərəfindən idarə olunsada, sonrakı mərhələlərdə peşəkar rejissorluq sənəti meydana çıxmışdır. Xüsusilə XX əsrdə teatr sənətinin inkişafı ilə əlaqədar olaraq rejissor sənəti müstəqil yaradıcılıq sahəsinə çevrilmişdir (Əfəndiyev, 1972).

Azərbaycan teatrında rejissor məktəbinin əsasları XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərində qoyulmuşdur. Həsən bəy Zərdabi və Nəcəf bəy Vəzirovun təşəbbüsü ilə yaradılan teatr tamaşaları milli teatr düşüncəsinin inkişafında mühüm əhəmiyyət daşımışdır (Cəfərov, 1975). Bu dövrdə səhnə quruluşlarında realist üslub üstünlük təşkil etmişdir.

Azərbaycan peşəkar rejissor məktəbinin inkişafında görkəmli sənətkarların xüsusi xidmətləri olmuşdur. Abbas Mirzə Şərifzadə, Aleksandr Tuqanov, Adil İsgəndərov, Mehdi Məmmədov, Tofiq Kazımov kimi rejissorlar milli teatrın bədii-estetik istiqamətlərini müəyyənləşdirmişlər (Rəhimli, 2005). Onların fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan teatrı yeni səhnə formaları və yaradıcılıq prinsipləri qazanmışdır.

XX əsrin ortalarında Azərbaycan teatrında psixoloji realizm məktəbi daha da inkişaf etmişdir. Rejissorlar obrazların daxili aləmini açmağa, tamaşaçı ilə emosional əlaqə yaratmağa xüsusi diqqət yetirmişlər (Kazımov, 1990). Bu dövrdə səhnə tərtibatı, musiqi və işıq effektləri tamaşanın dramaturji xəttinə uyğun şəkildə qurulmuşdur. Azərbaycan teatr rejissorluğunun əsas xüsusiyyətlərindən biri milli koloritin qorunmasıdır. Rejissorlar tamaşalarda xalq musiqisi, folklor elementləri, milli məişət xüsusiyyətləri və ənənəvi davranış formalarından geniş istifadə etmişlər (Həbibov, 2001). Bu xüsusiyyət tamaşaların milli ruhunu gücləndirmişdir.

Digər mühüm cəhət psixoloji realizmdir. Azərbaycan rejissor məktəbində aktyor oyununun təbii və inandırıcı olması əsas prinsiplərdən biri hesab edilir. Rejissor aktyordan yalnız obrazın xarici davranışını deyil, onun daxili psixoloji vəziyyətini də tamaşaçıya çatdırmağı tələb edir (Məmmədov, 1985).

Azərbaycan teatr rejissorluğunda musiqinin dramaturji funksiyası da xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Musiqi yalnız müşayiət vasitəsi deyil, tamaşanın emosional təsir gücünü artıran mühüm komponent kimi çıxış edir (Sultanlı, 2010). Xüsusilə musiqili tamaşalarda və poetik dram nümunələrində bu xüsusiyyət daha qabarıq şəkildə özünü göstərir.

Səhnə plastikasının və vizual həllərin inkişafı da müasir rejissor məktəbinin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Müasir rejissorlar tamaşanın estetik görünüşünə xüsusi diqqət yetirir, dekorasiya, işıq və rəng harmoniyasından fəal istifadə edirlər (Hüseynov, 2016). Azərbaycan teatr sənətində Adil İsgəndərovun fəaliyyəti xüsusi yer tutur. O, teatrdə realist aktyor məktəbinin inkişafına böyük töhfə vermişdir (İsgəndərov, 1982). Rejissor tamaşalarında milli xarakterlərin dərin psixoloji açılışına üstünlük vermişdir. Mehdi Məmmədov Azərbaycan teatr estetikasına fəlsəfi və poetik yanaşma gətirmişdir. Onun tamaşalarında bədii ümumiləşdirmə, emosional təsir və səhnə poetikası mühüm yer tuturdu (Məmmədov, 1985).

Tofiq Kazımov isə lirizm və psixoloji dərinlik xüsusiyyətləri ilə seçilən tamaşalar yaratmışdır. O, aktyor sənətinə xüsusi diqqət yetirərək obrazların daxili aləmini incə psixoloji vasitələrlə təqdim etmişdir (Kazımov, 1990). Müasir dövrdə də Azərbaycan teatrında yeni rejissor nəslinin fəaliyyəti diqqəti cəlb edir. Gənc rejissorlar klassik teatr ənənələrini qorumaqla yanaşı, müasir səhnə texnologiyalarından və eksperimental üslublardan istifadə

etməyə çalışırlar (Hüseynov, 2016). Qloballaşma dövründə Azərbaycan teatrı yeni estetik meyillərin təsiri altında inkişaf edir. Müasir rejissorlar klassik dramaturgiyaya yeni səhnə interpretasiyaları verir, tamaşalarda multimedia və texnoloji vasitələrdən istifadə edirlər (Sultanlı, 2010).

Müasir teatr prosesində eksperimental tamaşaların sayı artmışdır. Bu tamaşalarda ənənəvi səhnə həlləri ilə yanaşı, simvolik və avanqard ifadə vasitələri də tətbiq edilir (Rəhimli, 2005). Rejissorlar tamaşaçı ilə interaktiv əlaqə yaratmağa, səhnə məkanını daha sərbəst şəkildə qurmağa çalışırlar. Bununla yanaşı, milli teatr ənənələrinin qorunması əsas istiqamətlərdən biri olaraq qalır. Azərbaycan rejissorları müasir üslublardan istifadə etsələr də, milli dramaturgiya və mədəni irsə bağlılığı qorumağa çalışırlar (Kərimov, 1988).

Azərbaycan teatr sənətində rejissor məktəbi uzun və zəngin inkişaf yolu keçmişdir. Milli teatrın formalaşmasından başlayaraq müxtəlif dövrlərdə fəaliyyət göstərən rejissorlar teatr sənətinin estetik və ideya istiqamətlərini müəyyən etmişlər (Cəfərov, 1975). Azərbaycan rejissor məktəbi milli ənənələrə bağlılıq, psixoloji realizm, musiqi və səhnə estetikasının vəhdəti ilə xarakterizə olunur.

Müasir dövrdə də Azərbaycan teatr rejissorluğu inkişaf etməkdə davam edir. Yeni yaradıcı axtarışlar, texnoloji imkanlar və eksperimental yanaşmalar teatr sənətinin zənginləşməsinə xidmət edir. Bununla yanaşı, milli teatr məktəbinin əsas prinsipləri qorunaraq gələcək nəsillərə ötürülür.

Ədəbiyyat

1. Cəfərov, C. (1975). *Azərbaycan teatri tarixi*. Maarif.
2. Əfəndiyev, E. (1972). *Teatr və dramaturgiya məsələləri*. Yazıçı.
3. Həbibov, Z. (2001). *Azərbaycan səhnə mədəniyyəti*. Elm.
4. Hüseynov, F. (2016). *Müasir Azərbaycan teatri*. Təhsil.
5. İsgəndərov, A. (1982). *Rejissor sənəti haqqında*. Maarif.
6. Kazımov, T. (1990). *Səhnə və sənətkar*. Gənclik.
7. Kərimov, İ. (1988). *Azərbaycan teatr sənəti*. İşıq.
8. Məmmədov, M. (1985). *Teatr düşüncələri*. Yazıçı.
9. Rəhimli, İ. (2005). *Azərbaycan teatr tarixi*. Nurlan.
10. Sultanlı, A. (2010). *Sənət və səhnə*. Elm və Təhsil.

Sosial TV ekosistemində informasiya kontentinin istehsalı və transformasiya prosesləri

Elçin Əlibəyli

Açar sözlər: *sosial media, informasiya məzmunu, kommunikasiya, təbliğat, hədəfləmə, rəqəmsal platformalar, marketing strategiyası*

Keywords: *social media, information content, communication, promotion, targeting, digital platforms, marketing strategy*

İnformasiya cəmiyyətinin hazırkı inkişaf mərhələsi virtual və şəbəkə kommunikasiya kanallarının fəal istifadəsi və fərdlər arasında şəbəkə mübadiləsi ilə xarakterizə olunur. Qəbulədicinin rabitə kanallarını minimuma endirmək istəyi ilə göndəricinin öz mesajının əhatə dairəsini artırmaq istəyi arasındakı ziddiyyət informasiya məkanında və kommunikasiya modellərində keyfiyyət dəyişikliklərinə səbəb olmuşdur. Rəqəmsal media mühitində kommunikasiya strukturlarının transformasiyası sosial şəbəkələrin funksional rolunu əsaslı şəkildə dəyişmişdir (Astashkin & Bresler, 2018, pp. 81–82). Nəticədə informasiyanın, əsasən, xətti yayılması modeli tədricən xətti və şəbəkə yayılma formalarının kombinasiyası modelinə keçid etmişdir. Bu prosesdə sosial media (şəbəkələr) mühüm rol oynayır.

Sosial şəbəkələr şəbəkə istifadəçilərinin həm auditoriya, həm də informasiya məzmununun təkrar istehsalı və onun əldə edilməsi subyekt kimi çıxış edə biləcəyi şəbəkə onlayn məkanıdır. Sosial şəbəkələrə ani messencerlər, bloqlar, video hostinqlər, marketpleyslər və digər resurslar kimi şəbəkə resursları daxildir. Sosial TV medianın funksiyalarını tamamilə və ya qismən əvəz edə bilər: televiziya rahat şəkildə “YouTube”a keçir, radio podkastlarla axın platformasına çevrilir, xəbərlər “Telegram” kanallarında yayılır, müxtəlif məhsullar isə onlayn platformalarda alınır və satılır. Hazırda sosial şəbəkələrin imkanları daha da genişlənməmişdir. Əgər bir neçə il əvvəl onlar, əsasən, ünsiyyət və onlayn tanışlıqlar üçün istifadə olunurdusa, indi onların vasitəsilə insanlar öz brendlərini tanıma, bizneslərini inkişaf etdirə bilərlər. Sosial media hədəf auditoriyanı cəlb etmək və uzunmüddətli əlaqələr qurmaq üçün geniş imkanlar yaradan bir vasitəyə çevrilmişdir (Əlibəyli, 2025).

Əsas tendensiyalardan biri sadəcə şəkillərin deyil, video məzmununun (video seriyası) da istifadəsidir, çünki bu, “sürüşdürülmüş” şəkillə müqayisədə tamaşaçıların diqqətini bir müddət saxlamağa imkan verir. Sosial şəbəkələr marketing tədqiqatları üçün güclü vasitədir, çünki istifadəçilər könüllü olaraq özləri, fikirləri, maraqları, üstünlükləri və s. haqqında məlumatları dərc edirlər. Milli informasiya məkanında yeni medianın təsir mexanizmləri və istifadə modelləri də fərqli istiqamətlər üzrə inkişaf edir (Belskiy, 2022). Bir çox müasir şirkətlər internet marketing vasitəsi kimi ilk növbədə sosial şəbəkələrdə tanıtımı seçirlər. Bu halda yaxşı planlaşdırılmış marketing strategiyası böyük hədəf auditoriyasına çatmağa və biznesinizi effektiv şəkildə tanıtmaya imkan verir. Müasir sosial şəbəkələr keçidlərin və məqalələrin istifadəsinin reytingi, şirkətin veb resursunda məzmunun yayılması və s. haqqında ətraflı hesabatlar almağa imkan verir. Təşkilatın özü yaradılmış

qrupun istifadəçilər arasında populyarlığını, eləcə də öz platformasında iştirakçıların hərəkətlərini izləyə bilər.

Sosial şəbəkələrdə təbliğat üsulları bunlardır:

1. informasiya məzmunu;
2. hədəf;
3. qruplarda reklam;
4. sosial mediada peşəkar təbliğat.

Hər bir metodun mahiyyətini və məqsədini nəzərdən keçirdikdə qarşımıza müxtəlif çeşidli məlumatlar çıxır. Məlumat məzmunu vacib məsələlərdəndir. Keyfiyyətli məzmun olmadan tanıtım vasitələri faydasızdır. Yaxşı məzmunun komponentləri bunlardır: unikalıq (məlumat müvafiq və maraqlı olmalıdır); müntəzəmlik (seçilmiş məzmun strategiyasına riayət etmək və məqalələri sisteməlik şəkildə dərc etmək lazımdır); virallıq (nəşrin onlar haqqında danışmaq istəyi şəkildə emosional reaksiya oyatmaq qabiliyyəti).

Sosial mediada peşəkar təbliğat da çox önəmlidir. Sosial şəbəkələrdə tanıtım üçün pullu xidmətlər göstərən platformalar mövcuddur. Bir qayda olaraq, onlar müstəqil şəkildə yüksək keyfiyyətli məzmun yaradır və hədəf mexanizmini işə salırlar. Platforma cəmiyyətində ictimai media institutlarının transformasiyası onların klassik funksiyalarını yenidən müəyyənləşdirir (Bonini & Mazzoli, 2020, pp. 123–133).

Auditoriya ilə qarşılıqlı əlaqə qurmaq, istifadəçiləri mümkün qədər müzakirələrə cəlb etmək, onlarla əlaqə saxlamaq (şərhlərdə və şəxsi mesajlarda suallara cavab vermək, etirazlarla işləmək, abunəçilər arasında sorğular) mühüm məsələlərdir. Ən mühüm proses isə qarşıya qoyulan məqsədləri nəzərə almaqla görülən işlərin təhlilidir. Auditoriya artımı, abunəlikdən çıxmaq, əhatə dairəsi (xəbər lentində, ictimai divarda baxışların sayı),

şərhlər – məhsulun, xidmətlərin təkmilləşdirilməsi üçün bütün bunlar daim izlənilməli və nəzarət edilməlidir (Fuchs, 2021).

Sosial TV-də müxtəlif sosial təşviq vasitələrindən istifadə yalnız mal və xidmətlərin potensial və real istehlakçıları ilə səmərəli ünsiyyət qurmağa imkan vermir, eyni zamanda bir sıra əlavə məqsədləri həyata keçirməyə kömək edir. Araşdırma göstərir ki, sosial media informasiya məzmununun yayılması və təbliği üçün ən effektiv platformalardan biridir. İstifadəçilərin aktiv iştirakçıya çevrilməsi kommunikasiya prosesini daha dinamik və çoxşaxəli edir. Sosial şəbəkələrdə kontentin keyfiyyəti, müntəzəmliyi və virallıq potensialı təbliğin uğurunu müəyyən edən əsas amillərdir. Hədəfləmə texnologiyaları reklamın effektivliyini artıraraq konkret auditoriyaya yönəlmiş təsiri gücləndirir. Sosial media həm də marketinq tədqiqatları üçün geniş məlumat bazası təqdim edir və istifadəçi davranışlarının analizinə imkan yaradır. Sosial medianın istehsal və istehlak mexanizmləri artıq qarşılıqlı və dinamik proses kimi çıxış edir (Filippas & Horton, 2021). Ümumilikdə, sosial şəbəkələr müasir kommunikasiya sistemində strateji əhəmiyyətli platforma kimi çıxış edir və brendin inkişafında mühüm rol oynayır.

1. Sosial TV informasiya məzmununun yayılması baxımından xətti modeldən çoxmərkəzli və interaktiv modelə keçidi təmin edir və kommunikasiya strukturunu köklü şəkildə transformasiya edir.
2. İstifadəçilərin həm istehlakçı, həm də istehsalçı kimi çıxış etməsi informasiya axınının dinamikliyini artırır və media sistemində rol bölgüsünü dəyişdirir.
3. Kontentin keyfiyyəti, müntəzəmliyi və virallıq potensialı sosial mediada təbliğin effektivliyini müəyyən edən əsas amillər kimi çıxış edir.

4. Hədəfləmə texnologiyaları və istifadəçi məlumatlarının analizi reklam və kommunikasiya təsirinin dəqiqliyini və effektivliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.
5. Sosial TV yalnız kommunikasiya vasitəsi deyil, həm də marketinq tədqiqatları və auditoriya davranışlarının analiz edildiyi strateji informasiya mühiti kimi formalaşır.

Ədəbiyyat

1. Astashkin, A. Q., & Bresler, M. Q. (2018). *Sotsialnye media v strukture sovremennoy setevoy kommunikatsii. Uchenye Zapiski Kazanskogo Universiteta. Seriya Gumanitarnye Nauki*, 160(1), 81–82.
2. Belskiy, A. M. (2022). *Novye media natsionalnogo informatsionnogo prostranstva: Spetsifika vozdeystviya i tipy mediapotrebleniya* (Author's abstract). Minsk.
3. Bonini, T., & Mazzoli, E. (2020). Public service media in the platform society. *Media and Communication*, 8(2), 123–133. <https://doi.org/10.17645/mac.v8i2.2775>
4. Əlibəyli, E. (2025). *İnformasiya kommunikasiya fenomeninin antropologiyası və etnoqrafiyası*. SkyE.
5. Filippas, A., & Horton, J. (2021). *The production and consumption of social media*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2104.00834>
6. Social Media: A Critical Introduction. Fuchs, C. (2021). *Social media: A critical introduction* (3rd ed.). SAGE Publications.

International Student Policy of Nakhchivan State University: Opportunities and Development Directions

Lala Allahverdiyeva

Keywords: *international relations, higher education institutions, internationalization process, global trends, modern challenges, international students*

Açar sözlər: *beynəlxalq münasibətlər, ali təhsil müəssisələri, beynəlmilləlləşmə prosesi, global trendlər, müasir çağırışlar, beynəlxalq tələbələr*

The conceptual foundations of the integration of independent Azerbaijan into the international community were formulated by the national leader Heydar Aliyev, and this process is currently being systematically continued, covering all spheres of social life. The domestic and foreign policy course implemented by President İlham Aliyev, referring to national interests and challenges existing at the global level, is aimed at increasing the level of participation of Azerbaijan in the system of international relations and more effectively using the opportunities provided by that system.

There is an appropriate regulatory and legal framework and sufficient state support for the wider involvement of higher education institutions in the internationalization process and their transformation into an integral part of the global higher education system. The purposeful and effective use of this potential necessitates the preparation and consistent implementation of internationalization strategies in accordance with the development priorities of higher education institutions.

The internationalization strategy at Nakhchivan State University is aimed at increasing the university's international competitiveness and deepening its integration into the global higher education space in accordance with the development trends of higher education in the context of globalization. The aforementioned strategy aims to expand international cooperation, promote academic mobility, and align the quality of education with international standards based on the university's institutional development priorities.

In this context, the establishment of partnerships with foreign higher education institutions, increasing participation in international projects and programs, as well as attracting foreign students and teachers to the university are considered as the main strategic directions.

As a result of the tolerant environment formed in the Nakhchivan Autonomous Republic and the attention paid to foreign citizens, the number of foreign students studying at Nakhchivan State University is increasing every year. The conditions created for foreign students at NSU are at a high level, and the quality of education they receive is constantly in the spotlight, just like local students. Foreign students actively participate in the university's social and cultural activities, they are actively involved in the preparation of various events,

concert programs and in the social life of the university. It should be noted that currently 1712 students from 19 countries (Turkey, Iran, India, Yemen, Cambodia, Tanzania, Germany, Pakistan, Kazakhstan, Georgia, Uzbekistan, Morocco, Bangladesh, Palestine, Rwanda, Somalia, Nigeria, Russia, Korea) are studying at the university at the bachelor's and master's levels.

Applications from foreign citizens to study at various levels of higher education at Nakhchivan State University are increasing. There are several main and interrelated reasons for the increase in interest in studying here. Let us briefly present them:

1. The recognition of the Republic of Azerbaijan as a tolerant and safe country in the international community creates great interest among foreign students in terms of living comfortably in our country, receiving quality education and getting to know different cultures closely. Azerbaijan, including the Nakhchivan Autonomous Republic, is a region with a stable, safe and multicultural environment. This fact is a basic condition for foreign students in terms of living comfortably and safely during their studies.
2. The educational policy of the Republic of Azerbaijan and state support create great interest among foreign students in terms of receiving high-level technological opportunities, obtaining a diploma in accordance with international standards and studying in a favorable environment. The state's strategies aimed at attracting foreign students, reforms in the field of education and international propaganda increase interest in NSU.
3. The quality of education and strong human resources potential at NSU attract foreign citizens to study here in terms of acquiring modern knowledge, benefiting from professional teaching staff and expanding future career opportunities. Modern educational

programs, qualified professors and teaching staff and scientific potential at NSU are attractive to foreign students. The organization of education in accordance with international standards further increases interest in the university.

4. The availability of affordable education and living expenses is also among the factors that cause foreign citizens to continue their education here. Compared to many countries, tuition fees at NSU are more affordable. Living and daily expenses in Nakhchivan city are affordable. This also creates a great advantage for foreign students.

5. International cooperation and agreements not only increase the prestige of NSU, but also strengthen the interest of foreign citizens to study at this higher education institution, as they create exchange programs, joint projects and double diploma opportunities. The memorandums of cooperation signed by the university with higher education institutions of various countries, exchange programs and double diploma opportunities strengthen its international recognition.

6. Appropriate educational opportunities for foreign students - preparatory courses, education opportunities in various languages, adaptation and support mechanisms facilitate the integration of foreign students into the university.

7. The multicultural and inclusive university environment at NSU creates conditions for students from different nationalities and cultures to feel comfortable and safe, which has a positive impact on the selection and admission of foreign students to this university. The joint education of citizens of different countries leads to the formation of a rich multicultural environment at NSU. This plays a positive reference role for new students.

8. The international promotion of the university increases the reputation of NSU, ensures that information about educational opportunities reaches a wider audience, and as a result, has a positive impact on foreign students choosing this higher education institution.

The relations established through education and culture indicate the increased development of peace and cultural cooperation in the region. This strengthens trust between countries and turns the Nakhchivan Autonomous Republic into a place of cooperation. Growing international relations give impetus to the development of education, housing and social infrastructure. They accelerate the formation of services in accordance with international standards, and this process leads to an increase in the quality of infrastructure and services (Zaporozhchenko, Turchyn, Marchuk, Boichuk, Shakotko, & Barulina, 2022).

Foreign students studying at Nakhchivan State University directly and indirectly affect the development of the Azerbaijani language and culture. As foreign students use the Azerbaijani language in daily communication, in the academic environment, and at official and informal events, the language begins to move away from being a means of local communication and is perceived as a language of international communication. In particular, the teaching of the subjects “Azerbaijani language” and “Speech development” in the preparatory stage organized for foreign students, and “Business and academic communication in Azerbaijani language” in the chosen specialty group, leads to the systematic dissemination of the language. Thus, the process of internationalization of the Azerbaijani language is created through foreign students.

The expansion of international cooperation relations of NSU and the strengthening of cultural exchange provide the Nakhchivan

Autonomous Republic with sustainable development in scientific, cultural, social, and economic terms, as well as international integration and a positive image.

Currently, the education of citizens of 19 different countries at Nakhchivan State University makes a multifaceted and significant contribution to the formation and strengthening of tolerance. The joint education of foreign students representing different nationalities, religions, languages, and cultures increases mutual respect and understanding among students. This environment helps to eliminate stereotypes and forms a multicultural environment (Zahir, 2025).

Different cultural values, customs, traditions, and worldviews are shared through foreign students. This also creates conditions for the development of a culture of dialogue and the strengthening of intercultural dialogue. Local students, by communicating with young people from different countries, gain a global perspective, form a more open and tolerant approach to the world, which leads to the growth of globally minded young people.

A joint educational environment strengthens the ideas of peace, cooperation, and mutual trust between peoples, and practically demonstrates a model of a tolerant society. This, in turn, leads to the promotion of the values of peace and coexistence and the strengthening of these values among people (Allahverdiyeva, 2025).

By accepting this diversity, Nakhchivan State University contributes to the real manifestation of Azerbaijan's multiculturalism and tolerance policy, to increasing the country's international reputation, and to strengthening the image of tolerance of the Republic of Azerbaijan. The integration of

foreign students into society also leads to the creation of an inclusive social environment and the natural and valuable acceptance of differences. The fact that citizens of numerous countries study at Nakhchivan State University creates a model where tolerance is experienced not only theoretically, but also practically (Allahverdiyeva, 2025).

The increase in the number of foreign students at Nakhchivan State University and the education of students from different countries have a strong impact on the promotion of multicultural values, both from a practical and ideological perspective. The joint education of students from different countries, nations, religions, and cultures in the same academic environment turns multiculturalism from a theoretical concept into everyday life experience. Constant communication with representatives of different cultures ensures the acceptance of differences, the formation of mutual respect, and the development of tolerant behavior models. The activation of intercultural dialogue is expanding further. Through foreign students, different traditions, holidays, and national values are introduced, cultural events, presentations, and discussions are held, and the culture of dialogue is strengthened (Lala, 2025).

The correct educational policy and international educational environment created for foreign students studying at NSU make a real contribution to the international recognition of the Azerbaijani language, the global circulation of national culture, and the strengthening of NSU's position as a cultural center.

References

1. Allahverdiyeva, L. Z. (2025). Razvitiye professional'nogo obrazovaniya v Azerbaydzhane. *Innovatsionnaya Nauka*, 5(5-1-1), 147–151.
2. Allahverdiyeva, L. Z. (2025, 11-12 December). *Primary class in a multi-level educational environment: Approach to teacher training*. In *Proceedings of the 11th International Scientific Conference "Research Retrieval and Academic Letters"*. University of Warmia and Mazury in Olsztyn, 30.
3. Azerbaijan State News Agency. (n.d.). *International relations of Nakhchivan State University are expanding*. https://azertag.az/xeber/naxchivan_dovlet_universitetinin_beynelxalq_elaqeleri_genislenir-1229195
4. Lala, Z. (2025). *Innovatsionnaya nauka*. *Innovatsionnaya Nauka*, 1(5-1), 147–151.
5. Zahir, A. L. (2025). Characteristics of prediction competency of future pedagogs at master's level. *Scientific and Methodological Journal of the Tashkent Institute of Economics and Pedagogy*, 1(2), 17–29.
6. Zaporozhchenko, T., Turchyn, T., Marchuk, S., Boichuk, P., Shakotko, V., & Barulina, Y. (2022). On the two types of resources for innovative primary school teacher training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 40–53.

The Role of Digital Tools in SME Development: Evidence from Azerbaijan

Jafar Mukhtarzade

Keywords: *digital tools, SMEs, digitalization, quality management, Azerbaijan*

Açar sözlər: *rəqəmsal alətlər, KOB-lar, rəqəmsallaşma, keyfiyyətin idarə edilməsi, Azərbaycan*

Small and medium-sized enterprises are vital contributors to economic development in terms of employment, local production, entrepreneurship and activity in the local business environment. SMEs development in Azerbaijan also has correlation with the economic diversification and strengthening of non-oil sector. Official statistical publications show that employment and revenue are used to measure the activity of micro, small, and medium-sized entrepreneurial subjects, and indicators such as output, value added, employment, investment, and expenses reflect their activity (State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan, 2024). These indicators demonstrate that SMEs are not only small market actors, but they are also an important component of national economic structure.

The importance of efficient use of digital tools for SME development keeps growing in the modern business environment. Examples of digital tools are online sales platforms, digital payment solutions, social media sites, customer relations software, accounting software, inventory management software, online communication channels, and cloud-based business application services. These tools enable companies to gain better market access, lower operating costs, and more effective customer communication and internal processes. Digital transformation is consequently a process that does not only depend on technology. It is also related to changes in management, business models, skills of employees and customer relationship (Ulas, 2019). Digital tools became more relevant due to COVID-19 pandemic, where many small businesses had restrictions on physical selling, issues in their supply chains and a decline in demand. Studies show that digital technologies helped SMEs adapt through online communication, digital marketing and new business models (Guo et al., 2020; Priyono et al., 2020). This is applicable for Azerbaijan where SMEs rely on client contact and market communication.

Azerbaijan has made efforts in the field of digital economic development. According to the national development vision of Azerbaijan 2030, directions of competitiveness of the economy, innovations and modern governance are key contributors to Azerbaijan's long-term development (President of the Republic of Azerbaijan, 2021). Moreover, OECD analysis highlights the importance of enterprise digitalization in Azerbaijan for SMEs to improve access to new markets, cut costs, enhance productivity, and boost competitiveness (OECD, 2022). But digital adoption does not happen automatically among the SMEs. Small-sized companies are often underserved by inadequate financial resources, limited digital skills, lack of

awareness of tools and uncertainty regarding economic return on digital investment.

Several key directions can be mentioned that explain the role of digital tools in SME development. One of the main directions is market access. Many SMEs are restricted by their geographical location and customers. Small businesses are able to access distant customers via social media pages, online marketplaces and digital advertising. This is particularly relevant to small producers, service providers and retailers. In Azerbaijan, where many businesses may be based in Baku or in larger cities, digital tools can help raise visibility of regional SMEs and link them with markets (Aliyev, 2026).

Another important direction is operational efficiency. Digital tools can enhance day-to-day operations even if these companies are not ready for the advanced digital transformation. Simple accounting software can minimize mistakes in money related records. Companies can use inventory systems to manage the stock. Digital payment systems can help to make transactions quicker and more transparent. The use of online communication can minimise delays between suppliers, employees and customers. Furthermore, digital tools can also serve to support basic management routines and improve record-keeping, customer communication and process monitoring in SMEs (Balakishiyev, 2025). These changes are significant because many of SMEs are impacted by informal management processes and lack of process control. Digital tools can facilitate more organized business practices and improved decision-making.

Table 1
Main digital tools and their expected contribution to SME development

Digital tool	Function for SMEs	Main limitation	Expected development effect
Social media platforms	Promotion and customer communication	Weak content planning	Wider market visibility
Online marketplaces	Sales beyond physical location	Competition and platform fees	Higher sales opportunities
Digital payments	Faster and more transparent transactions	Limited user trust in some groups	Better cash flow control
Accounting software	Financial recording and cost tracking	Low accounting skills	Improved financial discipline

Source. Compiled by the author based on the reviewed literature.

Digital tools also support innovation. In many SMEs, innovation is not necessarily synonymous with research and development. It could be in the form of a new selling approach, a new service package, quicker delivery, enhanced customer feedback or better product presentation. These changes can be facilitated with digital tools, which offer quicker access to customer data and trends in the market. According to Rupeika-Apoga et al. (2022), a relationship between digital orientation, digital capability and digital transformation can be established and this can impact the outcomes of SMEs. It simply is not enough technology to make it happen. Managers must have a clear

digital attitude, some basic skills and a willingness to change business routines.

One other crucial location is customer relations. In a traditional SME process, customer feedback may be informal and not captured. Digital platforms enable companies to track customer comments, complaints, preferences and repeat purchasing. This information can support quality management by helping SMEs monitor customer complaints, improve service standards and adjust products according to market feedback.

However, several barriers decrease digital development of SMEs in Azerbaijan. One of the primary issues is a lack of financial resources. Many smaller companies tend to focus on short-term getting finances used to meet day-to-day expenses and digital investing can feel unpredictable. Skills are also an obstacle. Digital tools are not only installed, but used regularly, new data is entered, data is analyzed, and cybersecurity awareness is required. OECD underscores that the small firm's digitalisation policy should tackle market failures that put SMEs at a disadvantage, and encourage digital culture within companies (OECD, 2022). This is crucial given that many small companies require more than just technology information, and are looking for practical guidance. Cybersecurity is another concern because digital tools may create risks related to data loss, fraud and weak account protection. Therefore, basic cybersecurity training should be included in SME support programmes.

Managers, public institutions and support organizations should coordinate their action in the development of digital tools in Azerbaijan's SMEs. SME managers should start with a simple and low-cost tool that can solve the business problems directly. For instance, if a company has poor customer communication, it

should begin with the organised social media and messaging systems. Stock losses are a sign of using inventory tracking by a firm. A company that has no financial control should make use of some simple accounting software. Small companies will find this step-by-step strategy more feasible than high-cost and complex digital transformation projects.

In conclusion, digital tools play an important role in SME development by improving market access, operational efficiency, customer relations, innovation and business resilience. This is particularly relevant in Azerbaijan, as SME development is related to diversification, employment and competitiveness. Digitalization shouldn't be synonymous with buying technology. It should be treated as a gradual management process that assists SMEs to operate more efficiently and respond to market changes better. Financial access, digital skills, managerial readiness and supportive policy conditions influence the successful use of digital tools. Therefore, the digital development of SMEs in Azerbaijan requires both firm level initiative and institutional support.

References

1. Aliyev, V. (2026). Cross-Border E-Commerce and Consumer Dependence in Small Economies: The Case of Azerbaijan. Working paper/preprint.
2. Balakishiyev, O. I. (2025). Assessment of the Role of Digitalization on Labor Productivity and Governance Efficiency in Azerbaijan (Doctoral dissertation).
3. Guo, H., Yang, Z., Huang, R., & Guo, A. (2020). The digitalization and public crisis responses of small and medium enterprises: Implications from a COVID 19 survey. *Frontiers of Business Research in China*, 14, Article 19. <https://doi.org/10.1186/s11782-020-00087-1>

4. OECD. (2022). Promoting enterprise digitalisation in Azerbaijan. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/6a612a2a-en>
5. President of the Republic of Azerbaijan. (2021). Azerbaijan 2030: National priorities for socio-economic development. <https://president.az/en/articles/view/50474>
6. Priyono, A., Moin, A., & Putri, V. N. A. O. (2020). Identifying digital transformation paths in the business model of SMEs during the COVID-19 pandemic. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 6(4), 104.
7. Rupeika-Apoga, R., Petrovska, K., & Saksonova, S. (2022). The effect of digital orientation and digital capability on digital transformation of SMEs during the COVID-19 pandemic. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 17(2), 669–685.
8. State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan. (2024). Micro, small and medium entrepreneurship in Azerbaijan. State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan.
9. Ulas, D. (2019). Digital transformation process and SMEs. *Procedia Computer Science*, 158, 662–671.

Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin inkişaf xüsusiyyətləri

Vahid Məmədov

Açar sözlər: *Naxçıvan, saz, balaban, aşiq sənəti, milli musiqi, folklor*

Keywords: *Nakhchivan, saz, balaban, ashug art, national music, folklore*

Azərbaycan xalq musiqisi milli mədəniyyətimizin ən qədim və zəngin sahələrindən biri kimi əsrlər boyu xalqın mənəvi-estetik dünyasının formalaşmasında mühüm rol oynamışdır (Abdullayeva, 1990; Əliyev, 1981). Bu musiqi mədəniyyətinin əsas daşıyıcılarından biri xalq çalğı alətləridir. Xalq çalğı alətləri yalnız musiqi ifa vasitəsi deyil, eyni zamanda xalqın tarixi yaddaşını, etnoqrafik xüsusiyyətlərini, məişət ənənələrini və milli düşüncə tərzini özündə əks etdirən mühüm mədəni irs nümunəsidir. Azərbaycan musiqisinin zəngin melodik dili, ritmik xüsusiyyətləri və ifaçılıq ənənələri əsrlər boyu formalaşaraq müxtəlif bölgələrdə özünəməxsus inkişaf istiqamətləri qazanmışdır. Bu baxımdan qədim tarixə malik olan Naxçıvan bölgəsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Naxçıvan Azərbaycanın ən qədim mədəniyyət və sivilizasiya mərkəzlərindən biri hesab olunur.

Bölgənin qədim yaşayış məskənləri, zəngin folklor nümunələri, maddi-mədəniyyət abidələri və musiqi ənənələri burada yüksək mədəni mühitin mövcud olduğunu göstərir (Məmmədov, 2010). Tarix boyu müxtəlif dövlətlərin və mədəniyyətlərin təsir dairəsində olan Naxçıvan Şərq musiqi ənənələrinin qorunub saxlanıldığı mühüm bölgələrdən biri olmuşdur. Bölgənin coğrafi mövqeyi, qədim ticarət yolları üzərində yerləşməsi və qonşu xalqlarla mədəni əlaqələri burada musiqi sənətinin və xalq çalğı alətlərinin inkişafına mühüm təsir göstərmişdir (Əsgərov, 2020).

Azərbaycan xalq musiqisinin mühüm qollarından biri olan aşıq sənəti Naxçıvan bölgəsində geniş inkişaf etmişdir (İsmayılov, 1984). Aşıqlar xalqın mənəvi dünyasının ifadəçiləri kimi sazın müşayiəti ilə dastanlar söyləmiş, qəhrəmanlıq, vətənpərvərlik və məhəbbət mövzularını tərənnüm etmişlər. Naxçıvan aşıq mühiti özünün zəngin repertuarı və ifaçılıq ənənələri ilə Azərbaycan aşıq sənətində mühüm yer tutur. Bu mühitdə saz ifaçılığı təkcə musiqi sənəti deyil, həm də xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması vasitəsi olmuşdur (Əsgərov, 2020). Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin inkişafı professional musiqi sənətinin formalaşmasına da mühüm təsir göstərmişdir. XX əsrdə milli musiqi təhsilinin inkişafı, musiqi məktəblərinin açılması və xalq çalğı alətləri orkestrinin yaranması bölgədə ifaçılıq ənənələrinin daha da təkmilləşməsinə səbəb olmuşdur (Əlizadə, 2014). Bu dövrdə tar, kamança və digər milli alətlər professional səviyyədə tədris edilmiş, bir çox istedadlı ifaçılar yetişmişdir. Eyni zamanda bəstəkarlar xalq çalğı alətləri üçün yeni əsərlər yazaraq milli musiqi irsinin zənginləşməsinə mühüm töhfələr vermişlər (Həsənova, 2005).

Müasir dövrdə qloballaşma prosesləri milli musiqi mədəniyyətinin qorunmasını aktual məsələlərdən birinə çevirmişdir. Bu baxımdan Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin öyrənilməsi, onların regional xüsusiyyətlərinin

araşdırılması və gələcək nəsillərə ötürülməsi mühüm elmi və mədəni əhəmiyyət daşıyır. Xalq çalğı alətləri milli kimliyin qorunmasında, gənc nəslin estetik tərbiyəsində və milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılmasında mühüm vasitələrdən biridir (Hüseynov, 2012).

Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin tarixi qədim dövrlərə gedib çıxır. Arxeoloji qazıntılar və qədim mənbələr göstərir ki, bölgədə musiqi mədəniyyəti erkən dövrlərdən mövcud olmuşdur. Qədim yaşayış məskənlərində tapılmış maddi-mədəniyyət nümunələri musiqi sənətinin xalq həyatında mühüm yer tutduğunu sübut edir (Məmmədov, 2010). Orta əsrlərdə Naxçıvan Şərqi mühüm elm və mədəniyyət mərkəzlərindən biri olmuşdur. Bu dövrdə saray və xalq musiqisi paralel şəkildə inkişaf etmiş, müxtəlif çalğı alətləri geniş istifadə olunmuşdur. Xalq arasında əsasən saz, zurna, balaban, tütək və nağara kimi alətlər geniş yayılmışdır. Həmin alətlər toy və mərasimlərdə mühüm rol oynayırdı (Əliyev, 1981).

XIX əsrdə aşiq sənətinin inkişafı ilə əlaqədar saz aləti daha geniş yayılmışdır. Aşıqlar xalqın mənəvi dünyasını, qəhrəmanlıq ruhunu və məhəbbət duyğularını sazın müşayiəti ilə ifadə etmişlər. Naxçıvan aşiq məktəbi Azərbaycan aşiq sənətinin mühüm qollarından biri kimi formalaşmışdır (İsmayılov, 1984). Sovet dövründə xalq çalğı alətlərinin professional səviyyədə inkişafına diqqət artırılmış, musiqi məktəblərində milli alətlərin tədrisinə başlanılmışdır. Bu dövrdə xalq çalğı alətləri orkestri yaradılmış, milli musiqi irsinin qorunması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

Naxçıvan bölgəsində ən geniş yayılmış xalq çalğı alətlərindən biri sazdır. Saz aşiq sənətinin əsas atributu hesab olunur. Bu alət xalq arasında yüksək nüfuz qazanmış və mənəvi dəyər kimi

qorunmuşdur. Naxçıvan aşığıları saz vasitəsilə dastanlar, qoşmalar və gəraylılar ifa etmişlər.

Sazın ifa texnikası bölgədə özünəməxsus xüsusiyyətlərə malik olmuşdur. Burada saz havalarının ritmik quruluşu və melodik inkişafı digər bölgələrdən müəyyən fərqlərlə seçilmişdir. Xüsusilə “Cəngi”, “Misri”, “Koroğlu” kimi havalar Naxçıvan aşığı mühitində geniş yayılmışdır (Əsgərov, 2020).

Balaban Naxçıvanın xalq musiqisində mühüm yer tutan nəfəs alətlərindən biridir. Bu alət əsasən lirik və kövrək melodiyaaların ifasında istifadə olunur. Balabanın yumşaq və təsirli səsi xalq arasında böyük rəğbət qazanmışdır.

Naxçıvan balaban ifaçılığı özünəməxsus nəfəs texnikası və ornament xüsusiyyətləri ilə seçilir. Toy mərasimlərində, xalq oyunlarında və folklor ansambllarında balaban geniş istifadə edilir (Abdullayeva, 1990). Zurna bölgənin qədim nəfəs alətlərindən biridir. Güclü və coşqun səsi ilə seçilən zurna əsasən açıq hava mərasimlərində istifadə olunur. Toylarda və xalq şənliklərində zurna-nağara ansamblları xüsusi yer tutur. Naxçıvanda zurna ifaçılığı ritmik çevikliyi və virtuoz texniki imkanları ilə diqqəti cəlb edir. Xalq rəqslərinin müşayiətində bu alətin rolu olduqca böyükdür. Professional musiqi sənətinin inkişafı ilə əlaqədar olaraq Naxçıvanda tar və kamança ifaçılığı da geniş yayılmışdır. Muğam sənətində bu alətlər aparıcı mövqeyə malik olmuşdur. XX əsrdə bölgədə bir çox tanınmış tarzən və kamança ifaçıları yetişmişdir.

Tar və kamança alətləri musiqi məktəblərində tədris olunmuş, muğam üçlüklərinin formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. Müasir dövrdə Naxçıvanda xalq çalğı alətlərinin qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Musiqi məktəblərində milli alətlərin tədrisi

genişləndirilmiş, müxtəlif folklor kollektivləri yaradılmışdır. Bununla yanaşı, bəstəkarlar xalq çalğı alətləri üçün yeni əsərlər yazır, milli alətlərin simfonik orkestr və müasir musiqi janrları ilə sintezi həyata keçirilir. Bu proses xalq musiqisinin müasir dövrdə yaşamasına və inkişafına imkan yaradır (Əsgərov, 2020). Naxçıvanın musiqi mühiti xalq çalğı alətlərinin regional ifaçılıq xüsusiyyətlərinin formalaşmasına şərait yaratmış, aşıq sənətinin və folklor ənənələrinin inkişafına güclü təsir göstərmişdir. Müasir dövrdə milli musiqi irsinin qorunması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər xalq çalğı alətlərinin gələcək nəsillərə ötürülməsində mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Beləliklə, Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin inkişaf xüsusiyyətləri Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin zənginliyini və çoxşaxəliliyini əks etdirən mühüm elmi-tarixi hadisə kimi qiymətləndirilə bilər.

Ədəbiyyat

1. Abdullayeva, S. (1990). *Azərbaycan xalq çalğı alətləri*. Elm.
2. Əlizadə, F. (2014). *Milli musiqi irsi və müasirlik*. Səda.
3. Əsgərov, A. (2020). *Azərbaycan xalq musiqisində milli ifaçılıq ənənələri*. Əcəmi.
4. Əliyev, R. (1981). *Azərbaycan xalq musiqisi tarixi*. Maarif.
5. Həsənova, S. (2005). *Azərbaycan musiqi mədəniyyəti*. Təhsil.
6. Hüseynov, F. (2012). *Azərbaycan folklorunda musiqi ənənələri*. Elm və Təhsil.
7. İsmayılov, M. (1984). *Azərbaycan aşıq sənəti*. Yazıçı.
8. Məmmədov, X. (2010). *Naxçıvanın musiqi folkloru*. Əcəmi.

The Use of Dialectisms in Ashug Poetry

Fakhriyya Jafarova

Keywords: *ashug poetry, dialect words, language and style, folk language, expressive possibilities*

Açar sözlər: *aşuq poeziyası, dialekt sözlər, dil və üslub, xalq dili, ifadə imkanları*

Classical ashug poetry is a very rich source both in terms of tracing the historical stages of the development of the language and understanding its structural features. In this regard, the study of the language of ashug poetry is of particular importance. First of all, the study of the linguistic and stylistic features of ashug creativity is an integral part of the scientific study of ashug art as a whole and allows for a deeper understanding of its essence.

Studies based on both oral and written forms of our literary language show that throughout history, the main support for its purity and beauty of expression has been precisely the vernacular. For this reason, the language of the ashug, the bearer of folk creativity, is more closely connected with everyday life and live speech, and in many cases differs from the language of written poetry, and this difference manifests itself as a positive quality.

The rich dialects and accents of the Azerbaijani language have attracted the attention of wordsmiths throughout history. Poets and writers of the classical period made extensive use of these linguistic possibilities, making their creativity more colorful and effective (Gurbanov, 2003, p. 259). Master artists also widely used various dialects in their creations, thereby giving classical ashug poetry sincerity and folkness. Thus, by preferring words that live in the language of the people and are used in everyday life, ashugs make their poems more lively and sincere, which directly affects the listener.

One of the words that stands out in Ashiq poetry is the word "tavar". This word is also found in the work of Hast Qasim. Let's pay attention to Hast Qasim's couplet "Deyarlar":

Ovçu olan bəslər alıcı quşu,
Sərraflar tanıyar qiymətli daşı,
Bir oğul atadan artırsa işi,
El içində ona tavar deyərlər (Pashayev, 2001, p. 148).

If we pay attention to the dialectological dictionary of the Azerbaijani language, we will observe that the word "tavar" is used in similar but different shades of meaning. The semantics of this word varies in different regions: in the South Azerbaijani dialects it more often denotes a "hard-working", "businessman", "skilled" person, while in the Karabakh, Gazakh and Shamakhi regions it is used in the meaning of "tarlan". In the Guba dialect, it is recorded that this word is used in the meaning of "young buffalo".

This diversity shows that the word "tavar" was historically more widespread and actively used, but over time it lost its functionality in the literary language and was preserved only in individual dialects and dialects. At the same time, some

meanings of the word were gradually forgotten and continued to exist only in certain regions in a limited way. The dialects in Qasimi's works seem to have given the ashiq's language a beauty and sincerity. Perhaps this is why dialect words are more common in ashiq's works. One of the artists who is deeply familiar with the intricacies of the native Azerbaijani language and creates rich, highly artistically valuable poetry in this language is Ashiq Alesger. His work broadly reflects the expressive possibilities of our language and vividly presents the spirit of the people.

The master poet Ashiq Alasgar also widely used various dialects and accents in his works. When paying attention to his work, it becomes clear that the poet skillfully benefited from both the linguistic elements of the Goycha dialect and the words and expressions characteristic of various regions of Azerbaijan. This gave his poetry both variety and a lively folk flavor.

There are dialect words in our language that are already obsolete in the literary language, that is, archaic in nature, but still retain their functionality in the dialects and dialects of various regions. Such words are of particular importance in terms of studying the historical stages of development of our language and preserve the traces of folk memory. Looking at the example, it is possible to more clearly observe both the semantic and functional characteristics of such lexical units.

Məhəbbətə sədaqətli,
Ayrılmaz bir can kimidi.
Tovuz kimi cıvlənib,
Qırımı tərən kimidi (Ashiq Alasgar, 2004, p. 137).

The word "crime" used in the poet's language is one of the lexical units historically used in our classical literature. Over time, this word became passive in the literary language, that is, archaic, giving way to other words. However, it did not completely disappear from the language, continuing to live in various dialects and dialects.

Especially in the dialects of the Southern region, the word "qırım" has been preserved and used more often in the meanings of "tendency", "desire", "desire". This also shows that the original meaning of the word has changed over time, but has not lost its trace in the colloquial language of the people.

Başımıza gəldi oyun,
Ağ lavaşı bəyənməyən,
İndi arpa cadı yeyin.
Aşiq Ələsgər-in bu dərdi
Gedin dərdi anlayana deyin

(Ashiq Alasgar, 2004, p.137).

The word "cadı" here refers to a type of bread specific to the Nakhchivan region. That is, it is a simple, rural bread made from barley and is used as a symbol of poverty and economic hardship. In Ashiq Alasgar's work, not only lexical dialects, but also phonetic dialect features are widely observed. If lexical dialects are manifested by the use of words specific to the region in which the poet lives, phonetic dialects appear through changes in the pronunciation of words.

Dəhanından ataş qalxar,
Ah çəkər, eylər nara (Ashiq Alasgar, 2004, p. 137).

The poet here used the word "fire" in the form "attash" by adapting it to the rhyme. This makes the poem sound even closer and more native to the vernacular.

Let's look at another example:

Nə bəlaya düşdüm mən baxtı qara,

Eşqin atasına heç olmaz çara

Qalmışam zindənda aciz, avara,

Günahkar, sərgərdan, xəcalət eylə

(Ashiq Alasgar, 2004, p. 137).

Here, the poet used the word "chara" in the form of "chara". All this shows that Ashiq Alasgar kept the spirit of the people alive in his work, and the basis of his language was the national language. In this type of dialect, borrowed words are adapted to the colloquial language, pronounced more easily, and sometimes acquire a national character. At the same time, phonetic dialect forms are also used to preserve the rhythm, rhyme, and division of the poem.

The transcription of dialect pronunciation observed in the language of Ashiq Alasgar is mainly used in places of rhyme and serves to create rich, effective rhymes (Hüseynov, 2017, p. 173). In general, phonetic dialects arise as a result of phonetic phenomena such as intonation, accentuation, and reduction, and further enhance the lively, natural language style of ashug poetry. This can be observed in the work of Ashug Ali:

Bir nişan istədim gül üz lü yardan,

Dirsəyin göstərdi: Alısan, dedi.

Dedim: Ay qız, küsdüm səndən, əl çəkdim,

Həlbət bir yadına salarsan, dedi

(Ashiq Ali. Additions).

As can be seen, some of the phonetic dialectisms used in classical ashug poetry are created through the process of vowel increase. This feature distinguishes the ashug language from the literary language to a certain extent. According to the phonetic laws of the Azerbaijani language, it is difficult to use two consonants side by side within a word, so during speech, a vowel is added between or before those consonants.

In the example we gave from Ashiq Ali, we see that the sound is increased at the beginning of the word *albat*. Although some dialectisms in ashug poetry are understood in a wide area, certain words were used only in a specific region. The meaning of such words is not clear to people living in other areas. In fact, over time, some of those words are not used in modern Azerbaijani, so it has become difficult to determine their meaning. The explanation of such words is mainly based on the general content of the text and the traces left in the vernacular.

Such dialect words are also found in the works of Yahya Bey Dilgam, who lived in the late 18th and early 19th centuries. The poet's works, which reflect the linguistic characteristics of the Shamkir region, use an interesting word such as "*mürjümlänmak*". Although this word is not completely clear for modern literary language, its meaning can be determined based on the context:

Zülfü mürcümlənib, yenib buxağa,
Hüsnü zinət verir qəsrə, otağa,
Calallı canana, o şəbçirağa,
Dilqəmi-xaqana dedin, nə dedi?
(Yahya Bey Dilgam, What Did He Say?)

The word “murjumlənmak” is not recorded in studies on Azerbaijani dialectology, nor in various philological dictionaries. For this reason, it is difficult to determine the exact lexical meaning of the word. However, based on the general content and artistic description of the poem, it is possible to conclude that the word “murjum” means curly, wavy and flowing hair. With this expression, the poet described the curls of his beloved’s hair falling towards the forehead in a curly and messy manner. Such words not only enhance the imagery of classical ashug poetry, but also preserve the ancient and local features of the folk language.

The research results show that dialectisms in classical ashug poetry act not only as linguistic units, but also as carriers of culture, folk thought, and historical memory. In this regard, their study is of great scientific importance for Azerbaijani linguistics and literary studies.

References

1. Ashiq Alasgar. (2004). *Works*. Sharq-Qarb.
2. Ashiq Ali. (n.d.). *Appendices*. Wikisource.
https://az.wikisource.org/wiki/M%C3%BC%C9%99llif:A%C5%9F%C4%B1q_Al%C4%B1
3. Gurbanov, A. (2003). *Modern Azerbaijani literary language* (Vol. 1).
4. Huseynov, M. (2017). *Ashiq Alasgarin word ocean*. Science and Education.
5. Pirsultanli (Pashayev), S. P. (2011). *Study of the literary heritage of Tikmedashli Patient Gasim*. Azerneshr.
6. Yahya Bey Dilqem – Azerbaijani ashig. (n.d.). ENS.
<https://www.ens.az/az/yehya-bey-dilqem>

The Impact of Students' Use of Artificial Intelligence on Their Creativity: Advantages and Challenges

Ramila Hasanova

Keywords: *students, creativity, development, artificial intelligence, education, digitalization*

Açar sözlər: *şagird, yaradıcılıq, inkişaf, süni intellekt, təhsil, rəqəmsallaşma*

Creativity - although it is described differently in different sources, in the general context, creativity is characterized as the ability to create new and unconventional ideas (Green et al., 2024). Especially with the entry into the Industry 5.0 era, attention has increased to the development of creativity and the application of creativity in human-centered learning (Oktradiksa et al., 2021). Authors note that the development of creativity begins and develops between the ages of 3 and 6 (Nurjanah et al., 2024). Some researchers have suggested that the development of creative thinking weakens after the age of 6, and the reason for this is the structural framework of the education system and an activity that hinders the development of creativity (Torrance, 1968).

However, recent research - a study conducted by the University of Birmingham on 12-month-old babies - has shown that from this age, children can associate simple concepts with complex ideas, thus demonstrating that creativity begins in infancy.

OECD notes creativity as an important factor for children to adapt more quickly to the changing world, including discovering their own abilities. And, noting the role of education in successfully preparing children for their future lives, it emphasizes creativity's ability to cope with new and unusual problems (OECD, 2023).

International perspectives and approaches to the impact of the use of artificial intelligence on creativity

UNICEF's Digital Education Strategies for 2025-2030 emphasize that AI tools should not replace non-digital skills - handwriting, critical and creative thinking, and social connections (UNICEF, 2026). The OECD study conducted in conjunction with PISA shows that Azerbaijan has significant gaps in supporting student creativity, especially in education; lack of resources, lack of pedagogical approaches that encourage creativity in the education system, as well as lack of appropriate support, create obstacles to the development of creative thinking in students in education (OECD, 2023).

Creativity and AI: What are the advantages and disadvantages of using AI on children's creativity

Compared to the past decade, there are significant changes in how children of different ages spend their time today. WHO reports emphasize that children under the age of five should be kept away from screens and electronic devices in general, and that they should engage in physical activity, improve sleep

quality, and brain development as much as possible (WHO, 2019). The effects of using AI are not always assessed negatively. Especially in the context of creative thinking, the use of AI acts as a tool that supports creativity and can play a guiding role in solving the problem at hand. Students who use AI strengthen their ideas, increase their flexibility of thinking, help them search for solutions from a broader perspective, and brainstorm. Students also find AI to be a very effective time-saving tool in generating new ideas (Habib, 2024). Marrone et al. (2022) conducted a study to measure the impact of students' use of AI in education on their creativity. As a result, students' use of AI encourages them to be more creative, find new solutions, and think independently.

The supporting role of artificial intelligence here is not only to encourage the creation of new ideas, but also to increase children's access to digital resources in addition to existing physical resources, and as a result, students can generate more creative ideas with a wider range of information.

Several authors note that AI has an impact on creativity, as users see it as a tool that they are not afraid of being judged, and therefore can exchange ideas more freely with AI.

In its report, the OECD examines the effects of AI on children's creativity based on the results of a study conducted in the UK. The results obtained show that although those who receive AI support write more creative stories than those who do not, the repetition factor in the context of creativity here undermines the originality of creativity. That is, the ideas proposed by AI on the given topic are usually standard and similar; there is no diversity. This result confirms that AI is not sufficiently useful and creative in collective creativity, especially in group-based classroom activities (Doshi & Hauser, 2023). Studies also show that the

creativity of the ideas presented by AI still does not reach human creativity, but instead presents practical ideas. These practical ideas are characterized as ideas that reduce originality (Stevenson, 2022).

UNICEF also notes in its report that disinformation can be harmful to children among the risks of AI. Disinformation leads to misguided children, leading to incorrect mental conclusions and a negative impact on the support of their ideas (Wieland et al., 2022). In the OECD Digital Education Outlook 2026 (OECD, 2026), Professor Ronald Beghetto of Arizona State University, who researches creativity, emphasizes the use of Fast and Slow AI in the use of AI tools by students to support creative thinking. According to the author, Fast AI only saves the student's time but does not encourage any creativity. In the use of Slow AI, the student perceives AI as a thinking partner and gets the opportunity to gain new perspectives by presenting their ideas to AI tools. That is, artificial intelligence is more effective when used by students as a thinking partner, rather than as a finished product tool.

The following section discusses steps that can be taken to avoid the negative impacts mentioned above, including their application to the Azerbaijani educational environment.

Solutions to overcome AI's negative impact on children's creativity

Compared to general world standards and the changing world landscape, this is a very worrying situation for the future of education. Taking all this into account, the following suggestions may be a solution to overcome the problems that may arise in the future. Educating students in the use of artificial intelligence; Students should be educated about using artificial

intelligence tools as a brain partner, not as a quick-result tool. Obtaining students' opinions before and after using artificial intelligence in classroom activities; As a result, the students' own thinking, criticality, and creativity can be compared before and after using AI, which can lead to a more objective assessment of the students' cognitive, creative, and critical thinking abilities by educators. Asking students constant questions during the execution of tasks to learn their critical thinking and what they think about the information they have obtained. That is, it is necessary to encourage students to think creatively by asking them the question, "Why do you think so?" Adopting international experience for the effective and beneficial integration of AI into education and applying it in educational institutions in Azerbaijan. In world practice, countries such as Australia, Austria, Belgium, and Canada have developed state programs and several regulatory projects to integrate Generative AI technologies into education and support students and educators.

In today's rapidly developing world, it is known how important education is for preparing qualified personnel for the future. Although the rapid development of technological tools offers ample opportunities to achieve this goal, there are many steps that need to be taken to get rid of the traditional educational structure and form educators as qualified, AI-student-teacher relations. Azerbaijan is currently trying to rapidly integrate into AI technologies, and state programs are being developed. More innovative AI-based learning programs in the education sector, aimed at the development of students and their creative thinking, will eliminate the negative effects of AI and give impetus to development in a positive direction.

References

1. Borgonovi, F., Bastagli, F., Ochojska, M., & Piumatti, G. (2025). *AI adoption in the education system: International insights and policy considerations for Italy*. OECD Artificial Intelligence Papers.
2. Doshi, A. R., & Hauser, O. P. (2023). *Generative artificial intelligence enhances creativity but reduces the diversity of novel content*. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *120*(49), e2313512120.
<https://doi.org/10.1073/pnas.2313512120>
3. Green, A. E., Beaty, R. E., Kenett, Y. N., & Kaufman, J. C. (2024). The process definition of creativity. *Creativity Research Journal*, *36*(3), 544–572.
<https://doi.org/10.1080/10400419.2023.2254573>
4. Habib, S., Vogel, T., Anli, X., & Thorne, E. (2024). How does generative artificial intelligence impact student creativity? *Journal of Creativity*, *34*(1), Article 100072.
<https://doi.org/10.1016/j.yjoc.2024.100072>
5. Marrone, R., Taddeo, V., & Hill, G. (2022). Creativity and artificial intelligence—A student perspective. *Journal of Intelligence*, *10*(3), Article 65.
<https://doi.org/10.3390/jintelligence10030065>
6. Nurjanah, N. E., Yetti, E., & Sumantri, M. S. (2024). Developing creative thinking in preschool children: A comprehensive review of innovative approaches. *European Journal of Educational Research*, *13*(3), 1303–1319.
<https://doi.org/10.12973/eu-jer.13.3.1303>
7. OECD. (2023). *Supporting students to think creatively: What education policy can do*. OECD Publishing.
8. OECD. (2026). *Digital education outlook 2026*. OECD Publishing.

9. Oktradiksa, A., et al. (2021). *Journal of Physics: Conference Series*, 1760, 012032. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1760/1/012032>
10. Stevenson, C., Smal, I., Baas, M., Grasman, R., & Maas, H. (2022). *Putting GPT-3's creativity to the (Alternative Uses) test*. *Creativity Research Journal*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/10400419.2022.2156840>
11. Torrance, E. P. (1968). A longitudinal examination of the fourth grade slump in creativity. *Gifted Child Quarterly*, 12(4), 195–199. <https://doi.org/10.1177/001698626801200401>
12. UNICEF. (2026). *Digital education strategy 2025–2030: Beyond digital as usual: An equity-driven, human-centered digital and AI strategy for learning*. United Nations Children's Fund.
13. University of Birmingham. (2024). *Creativity starts in the cradle*. <https://www.birmingham.ac.uk/news/2024/creativity-starts-in-the-cradle>
14. World Health Organization. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. World Health Organization.
15. Wieland, B., de Wit, J., & de Rooij, A. (2022). Electronic brainstorming with a chatbot partner: A good idea due to increased productivity and idea diversity. *Frontiers in Artificial Intelligence*, 5, Article 880673. <https://doi.org/10.3389/frai.2022.880673>

TƏBİƏT ELMLƏRİ NATURAL SCIENCES

Synthesis and X-Ray Phase Analysis of $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ Obtained from Schlippe's Salt

Sevda Aliyeva^{1*} , Afsana Heybatova² ,
Aliya Pashayeva²

Keywords: *Schlippe's salt, X-ray phase analysis, thiosalt, crystal structure*

Açar sözlər: *şlippe duzu, rentgen faza, tiodus, kristal quruluş*

Schlippe's salt was used as the source of antimony and sulfur during the synthesis of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ compound. The dissociation of Schlippe's salt in an aqueous medium generated thioantimonate ions, which acted as active species in the subsequent reactions (Babanly, 2024). Cadmium ions introduced into the solution interacted with the thioantimonate complexes, creating favorable conditions for the formation of the Cd–Sb–S system. The temperature and pH of the reaction medium played a significant role in regulating the nucleation and crystal growth processes (Aliyeva, 2026).

¹Nakhchivan State University, Institute of Natural Resources, Nakhchivan, Azerbaijan

²Institute of Chemistry, Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, Baku, Azerbaijan

*Corresponding author. E-mail: sevdaaliyeva@ndu.edu.az

The precipitated product was subjected to successive washing and drying steps to remove residual ionic impurities. During the subsequent heat treatment, the amorphous particles underwent crystallization, which accelerated the formation of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ phase. The results of X-ray diffraction analysis confirmed the successful formation of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ compound in the synthesized sample and indicated its high degree of crystallinity. To determine the crystal structure, phase composition, and identify the compounds formed during the synthesis process, X-ray phase analysis (Mamaedova, 2020) was performed (Figure 1).

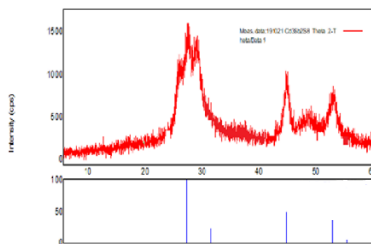

Figure 1

X-ray phase analysis of the compound $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$

The XRD diffractogram presented in the figure was used to characterize the crystal structure of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ sample. The intense diffraction peaks observed in the spectrum indicate the crystalline nature of the material. The main peak located in the 2θ range of approximately $27\text{--}29^\circ$ confirms the presence of the dominant crystallographic planes within the sample (Mamedova, 2016). The high intensity of the peaks is one of the important indicators of the successful formation of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ phase. Reflections observed around 45° demonstrate the well-ordered arrangement of the crystal structure. The peaks recorded in the $53\text{--}55^\circ$ region suggest that the material is predominantly

single-phase rather than multiphase. The moderate broadening of the diffraction peaks may be associated with the presence of nanometer-sized crystallites. The relatively high background intensity indicates the possible existence of a small amount of amorphous components in the sample. The diffraction results confirm the formation of the crystal structure of the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ compound. The agreement of the peak positions with standard reference data demonstrates that the synthesis process was successfully carried out. The absence of strong reflections corresponding to secondary or undesirable phases indicates the high purity of the obtained product.

Analysis of the diffractogram reveals the polycrystalline nature of the material. The formation of the crystal structure can be explained by the stable incorporation of Cd and Sb ions within the sulfide matrix. The XRD results provide strong evidence for the successful synthesis and structural stability of $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ nanocrystals. Overall, the obtained diffraction pattern indicates that the $\text{Cd}_3\text{Sb}_2\text{S}_8$ sample possesses a well-crystallized structure and represents a promising material for future optical and electronic applications.

References

1. Aliyeva, S. H., Baghban, A., Ganiev, B., Mamedova, G., Jamalova, R. H., et al. (2026). Controlled aqueous synthesis of Ag_3SbS_4 in the $\text{Na}_3\text{SbS}_4\text{-AgNO}_3\text{-H}_2\text{O}$ precursor system with thermodynamic and physicochemical characterization. *Solid State Sciences*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.solidstatesciences.2026.108373>
2. Babanly, D. M., Aghayeva, A. R., Mammadova, S. H., & Tagiyev, D. B. (2024). Thermodynamic study of the CdSb

- compound by the electromotive force measurements method. *Chemistry Problems*, 4, 402–410. <https://doi.org/10.32737/2221-8688-2024-4-402-410>
3. Mamedova, G. A. (2016). The ion-exchange properties of natural zeolite mordenite. *Fine Chemical Technologies*, 11(1), 29–33. <https://doi.org/10.32362/2410-6593-2016-11-1-29-33>
 4. Mamedova, G. A. (2020). Synthesis of faujasite zeolite based on Nakhchivan native mineral. *Glass and Ceramics*, 77, 15–18. <https://doi.org/10.1007/s10717-020-00228-1>

TEXNİKA ELMLƏRİ
TECHNICAL SCIENCES

**Investigating the Effect of Different
Membership Functions on Control
Performance in Fuzzy Logic-Based
Liquid Level Control**

Alibala Mardanov^{1*} , Murad Rzayev²

Keywords: *the fuzzy logic, logic controller, simulation, controller, mathematical model*

Açar sözlər: *qeyri-səlis məntiq, məntiq nəzarətçisi, simulyasiya, nəzarətçi, riyazi model*

The fuzzy logic approach gives machines the ability to process people's specific data and operate by taking advantage of their experiences and intuitions. It uses symbolic expressions instead of numerical expressions to achieve this ability. The foundation of a fuzzy logic controller is built on verbal expressions and the logical relationships between them. Mathematical modeling of the system is not required when implementing a fuzzy logic controller (FLC) (Akyazı et al., 2011).

¹Azerbaijan State Oil and Industry University, PhD student, Baku, Azerbaijan

²Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan

*Corresponding author. E-mail: elibala.merdanov@gmail.com

Developing a fuzzy logic controller is easy because it doesn't require mathematical expressions. Therefore, fuzzy logic can be easily used in complex nonlinear systems (Akyazı et al., 2011; Chak, 2021). FLC has emerged in recent years as an alternative to classical control methods in controlling systems that change over time, are nonlinear, and especially those whose mathematical model is not fully known (Dharamniwas et al., 2012).

The first application of fuzzy logic was by Mamdani in 1974, in the form of controlling a steam engine. Since then, fuzzy logic has been used in many fields such as water treatment control, subway control, electronic markets, automotive products, heat, liquid, and gas flow control, and chemical and physical process control (Mamdani & Assilian, 1975). Liquid level control plays a very important role in food processing, wastewater treatment, milk production, filtration processes, nuclear energy production, pharmaceutical industry, coatings and many other industrial applications (Gani et al., 2013).

Controlling the liquid level in a tank is difficult due to the nonlinear dynamic nature of the system. In such systems, fuzzy logic-based control yields very successful results. In this study, a fuzzy logic-based control method was created in Matlab/Simulink for level control of a water tank. The opening of the valve that provides water outlet in the tank represents the loading of the system. The fuzzy logic-based control was tested by changing the valve opening ratio. Four different controllers were designed using triangular, trapezoidal, Gaussian and bell-type membership functions to control the system. The controllers obtained using different membership functions were applied to the system separately under the same conditions and the performance of each membership function on the control was examined. The success of the control system will be

demonstrated by reaching the reference level values in a short time with very small error values.

Mathematical Model of the Water Tank System

In this study, a level model of a water tank system was created for use in simulation. The model of this tank is in the shape of a rectangular prism with a base area of A and a height of H . The tank has a control valve for water inlet and a drain valve for water outlet. The control valve is automatically adjusted by a control signal generated by the controller. The drain valve is adjusted manually by the user according to the water demand. The general structure of the water tank system is shown in Figure 1.

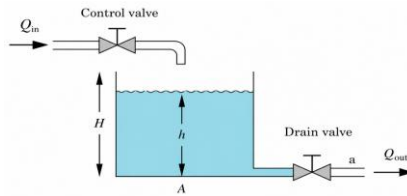

Figure 1
Water tank system

The Simulink model of the flow control valve used to control the amount of water flowing into the tank is shown in Figure 2.

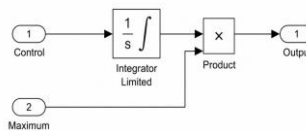

Figure 2
Simulink model of the valve (Mamdani, & Assilian, 1975; Nazha, et al., 2025)

The amount of water flowing from a cross-sectional outlet of a height h in a water tank is expressed by equation 1. The change in the water level in a tank is expressed by equation 2 (Dharamniwas, Ahmad, Redhu, & Gupta, 2012; Nazha, et al., 2025).

$$Q_{out} = a\sqrt{2gh} \quad (m^3/s) \quad (1)$$

$$\frac{dh}{dt} = \frac{Q_{in}-Q_{out}}{A} = \frac{Q_{in}-a\sqrt{2gh}}{A} \quad (m) \quad (2)$$

A Simulink model of the water tank was created using Equation 2. This model is shown in Figure 3.

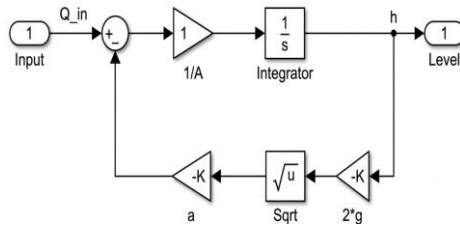

Figure 3

Simulink model of the water tank

Source. Mamdani & Assilian, 1975; Nazha et al., 2025

The values related to the water tank model used in the simulation study are given in Table 1.

Table 1
Water tank specifications

Description	Symbol	Value
Base area	A	1 m ²
Height	H	2 m
Outlet cross-section	A	0,01 m ²
Initial water level	h_0	0 m
Gravitational acceleration	G	9,82 m/s ²
Water inlet flow rate	Q_{in}	0,05 m ³ /s

Simulation Studies

All system elements were modeled with MATLAB/Simulink. The general Simulink model of the system was created as shown in Figure 4. The reference water level values determined in the study were given as 0.5 m in the 0-200 second range, 1.5 m in the 200-400 second range, and 0.75 m in the 400-600 second range. In order to create a disruptive effect in the system, the drain valve, which was initially 50% open, was opened to 75% at the 300th second of the study.

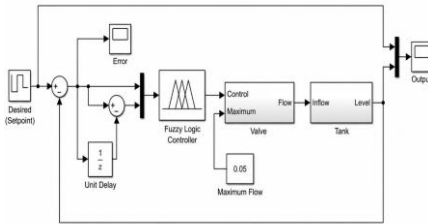

Figure 4
Simulink model of the system

In this study, the control of a water level control system was implemented using a fuzzy logic controller. The behavior of the system output was investigated by using different membership

functions (triangle, trapezoid, Gaussian, bell) within the fuzzy logic controller.

References

1. Akyazı, Ö., Usta, M. A., & Akpınar, A. S. (2011, May 16–18). *Realization of indoor temperature and humidity control using different membership functions* [Conference presentation]. 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), Elazığ, Turkey.
2. Akyazı, Ö., Zenk, H., & Akpınar, A. S. (2011, May 16–18). *Realization of speed control of permanent magnet DC motor using different fuzzy membership functions* [Conference presentation]. 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), Elazığ, Turkey.
3. Aslam, F., & Haider, M. Z. (2011). An implementation and comparative analysis of PID controller and their auto tuning method for three tank liquid level control. *International Journal of Computer Applications*, 21(8), 39–46.
4. Chak, Y. C. (2021). *Fuzzy control of a double integrator: A performance comparison of four basic shapes of fuzzy sets*.
5. Dharamniwas, Ahmad, A., Redhu, V., & Gupta, U. (2012, July). Liquid level control by using fuzzy logic controller. *International Journal of Advances in Engineering & Technology*, 4(2), 296–302.
6. Engin, S. N., Kuvulmaz, J., & Ömürlü, V. E. (2004). Fuzzy control of an ANFIS model representing a nonlinear liquid-level system. *Neural Computing & Applications*, 13(3), 202–210.

7. Gani, A., Kılıç, E., & Yılmaz, Ş. (2013, June 14–16). *Investigation of the performance of Sugeno inference method for fuzzy logic based liquid level control* [Conference presentation]. *International Fuzzy Systems Symposium (İBK 2013)*, Ankara, Turkey.
8. Mamdani, E. H., & Assilian, S. (1975). An experiment in linguistic synthesis with a fuzzy logic controller. *International Journal of Man-Machine Studies*, 7(1), 1–13.
9. Nazha, H. M., et al. (2025). *A comparative study on fuzzy logic-based liquid level control systems*.
10. Shahgholian, G., & Movahedi, A. (2011). Modeling and controller design using ANFIS method for non-linear liquid level system. *International Journal of Information and Electronics Engineering*, 1(3), 220–225.

İÇİNDƏKİLƏR

CONTENTS

HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Hajar Huseynova

General Theoretical Issues of Terminology. Problems of
Military Terminology..... 7

Amil Əsgərov

Azərbaycan milli musiqisinin inkişaf mexanizmləri 13

Tofiq Seyidov, Elza Məmmədova

Azərbaycan teatr sənətində rejissor
məktəbinin xüsusiyyətləri..... 18

Elçin Əlibəyli

Sosial TV ekosistemində informasiya kontentinin istehsalı
və transformasiya prosesləri..... 23

Lala Allahverdiyeva

International Student Policy of Nakhchivan State University:
Opportunities and Development Directions 28

Jafar Mukhtarzade

The Role of Digital Tools in SME Development: Evidence from
Azerbaijan 36

Vahid Məmədov

Naxçıvan bölgəsində xalq çalğı alətlərinin inkişaf
xüsusiyyətləri..... 43

Fakhriyyə Jafarova

The Use of Dialectisms in Ashug Poetry 48

Ramila Hasanova

The Impact of Students' Use of Artificial Intelligence on
Their Creativity: Advantages and Challenges..... 55

TƏBİƏT ELMLƏRİ

NATURAL SCIENCES

Sevda Aliyeva, Afsana Heybatova, Aliya Pashayeva

Synthesis and X-Ray Phase Analysis of $Cd_3Sb_2S_8$ Obtained
from Schlippe's Salt 62

TEXNİKA ELMLƏRİ

TECHNICAL SCIENCES

Alibala Mardanov, Murad Rzayev

Investigating the Effect of Different Membership
Functions on Control Performance in Fuzzy Logic-Based
Liquid Level Control..... 66

Redaksiyanın ünvanı

AZ1073,

Ünvan: Bakışəh., Yasamal r-nu,

A.M.Şərifzadə 19

Tel.: +994 99 809 67 68

+994 99 808 67 68

e-mail: bevn.konfrans@aem.az

Editorial address

AZ1073,

Address: 19 A.M.Sharifzade St., Yasamal Dist.,

Baku, Azerbaijan

Phone: +994 99 809 67 68

+994 99 808 67 68

e-mail: bevn.konfrans@aem.az

İmzalandı: 04.07.2026

Onlayn çap: 09.07.2026

Kağız formatı: 60x84, 1/16

H/n həcmi: 4, 75 ç.v.

Sifariş: 194

Signed: 04.07.2026

Online publication: 09.07.2026

Format: 60x84, 1/16

Stock issuance: 4, 75 p.s.

Order: 194

aem.az saytında çap edilmişdir.

Ünvan: Bakışəh., Yasamal r-nu,

A.M.Şərifzadə 19

Tel.: +994 50 209 59 68

e-mail: zengurzurda1868@mail.ru

It has been published on aem.az

Address: 19 A.M.Sharifzade St., Yasamal

Dist., Baku, Azerbaijan

Phone: +994 50 209 59 68

e-mail: zengurzurda1868@mail.ru

